

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΣ Ν. *

Τῷ Ἐλλογίμῳ κ. Ζαχ. Δ. Λαμπίση.

Κύριε!

Σμύρνη, τῇ 20 Ὀκτωβρίου, 1841.

Μετ' εὐγνωμοσύνης ἔλαβα καὶ τὸν Β. ἀριθμὸν τῆς ἀξιολόγου Φιλολογίας σου, καὶ σὲ εὐχομαι νὰ προοδεύης εἰς τοὺς ἐπαινετοίς σου ἀγῶνας. Μ' ἀπαιτεῖς παρατηρήσεις περὶ τῆς ποιητικῆς σου ἐπιστολῆς καὶ περὶ τῆς εἰς αὐτὴν ἀξιοθαυμάστου ἀπαντήσεως. Ἄν ἤμην ἱκανὴ εἰς τοῦτο, οὔτε νὰ μὲ τὸ εἶπης ἐπρόσμενα, διότι γνωρίζεις πόσον ἡ καρδιά μου ἐνθουσιᾷ διὰ τὰ τοιαῦτα· καὶ ἄλλη ὅμως ἱκανωτέρα ἐμοῦ, δὲν ἤθελε κάμειν ἄλλο εἰς τοιαύτην περίστασιν, εἰμὴ νὰ προσφέρῃ τοὺς ἀνήκοντας ἐπαίνους καὶ τὰς εὐχαριστήσεις της, εἰς Σὲ μὲν, διὰ τὸν ὁποῖον δεικνύεις ζῆλον ὑπὲρ τῆς προόδου μας, εἰς δὲ τὴν Ἡρωΐνην σου, διὰ τὰ εὐγενῆ της αἰσθήματα, καὶ τὴν ἔφεσίν της τοῦ νὰ ἴδῃ τὸ φύλόν μας κεκοσμημένον μὲ τῆς ἀρετῆς τὰ κειμήλια μᾶλλον, παρά μὲ ὅποιον δῆποτε ἄλλον κατ' ἐπίδειξιν στολισμόν. Ναί φίλε, μ' ὄλον ὅτι οὔτε Ποιήτρια οὔτε Ῥωμαντικὴ εἶμαι, ὡς σὺ καὶ ἐκείνη, δὲν θέλω παύσειν ὅμως κ' ἐγὼ, μὲ ποιητικὰ καὶ Ῥωμαντικὰ αἰσθήματα τῆς ψυχῆς νὰ θαυμάζω καὶ τῶν δύο σας τὴν μεγάλην φιλοκαλίαν, καὶ νὰ σᾶς εὐγνωμονῶ διὰ τὴν φυσικὴν σας καλοκαγαθίαν.

Διὰ νὰ μὴ φανῶ ἀδιάφορος εἰς τὴν αἰτησίαν σου· σοὶ δεικνύω τὰς ὀλίγας μου ταύτας σημειώσεις, καὶ, χωρὶς νὰ ζητήσω τὴν συγγνώμην σου, (τὸ ὁποῖον ἐξάπαντος ἤθελα κάμειν εἰς ἄλλον ὀλιγώτερον παρά σὲ φιλόπατριν), ἔρχομαι νὰ σοὶ κάμω κατὰ πρῶτον τὴν ἀπλουστάτην ταύτην παρατήρησιν. Καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν καὶ εἰς τὸ τέλος τῆς ἐπιστολῆς σου ἴδα ὅτι θέλων νὰ διεγείρῃς τὴν ἀμιλλαν μεταξὺ τῶν νέων Ἑλληνίδων, τὰς παραβάλλεις μὲ τὰς Σαπφούς καὶ τὰς Κορίννας. Εἶσαι ἀξιέπαινος τῶνόντι, κύριε, διότι δὲν φαντάζομαι βέβαια

ὅτι ἐννοεῖς τὰς Σαπφούς καὶ τὰς Κορίννας καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τοῦ ὀνόματός των· ὄχι βέβαια κατὰ τὴν ἀξιοκατάκριτον διαγωγὴν των, οὔτε τὴν κενοδοξίαν καὶ ματαιοφροσύνην των, ἀλλὰ κατὰ τὰ προτερήματα τοῦ νοός των μόνον, Ἄλλ' ἄρα ἡμεῖς εἴμεθα ἱκαναί, εἰς τὴν ἐποχὴν μας μάλιστα, νὰ κάμωμεν τὴν διάκρισιν; ἢ, πῶς ἤθελε σὲ φανῆν ἂν ἐγὼ ἔλεγα ν' ἀναστηθῆ ἔντω μέσω τῆς Ἑλλάδος ἕνας Βολταῖρος π.χ. ἢ ἕνας Βολνέης; Δὲν ἤθελα ἐννοεῖ βέβαια κ' ἐγὼ αὐτοὺς κατὰ τὴν φυσικὴν των κακίαν, καὶ τὰ ἐλαττώματά των, ἀλλ' ὡς πρὸς τὴν εὐφράδειαν τοῦ ἱστορικοῦ των, τὴν ἱκανότητά των εἰς τὸ τραγικὸν καὶ τὸ ἐπικὸν, καὶ τὸ ἀξίεραστον αὐτῶν ὕφος. Ἄλλὰ δύναται καθεὶς νὰ κάμη ἀμέσως τὴν διάκρισιν ταύτην, ἢ καὶ τὸ ὄνομά των μόνον δὲν ἤθελεν ἀηδιάσειν ἕκαστον; Μὲ λύπην μου ὁμολογῶ, φίλε, ὅτι ἡ ἀρχαία Ἑλλάς ἔχει ὀλίγα παραδείγματα τῶν ὅσαι διεκρίθησαν ἐπίσης διὰ τὰ προτερήματα τῆς ψυχῆς καθὼς καὶ διὰ τὰ τοῦ νοός. Καὶ εἰς τὰς σημερινὰς Ἑλληνίδας ἄλλο δὲν ἠδύνατό τις νὰ εὐχηθῆ, εἰμὴ νὰ κληρονομήσωσιν ὅλην τὴν σοφίαν, ὅλα τὰ προτερήματα τοῦ νοός, καὶ κἀνὲν ἐκ τῶν ἐλαττωμάτων ἐκείνων. Καὶ ἡ εὐχὴ αὕτη εἶναι ἡ μόνη τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ κάμη τις εἰς ἡμᾶς τὴν σήμερον! Γίς δὲν βλέπει ὅτι σεῖς οἱ υἱοὶ τῶν Ἑλλήνων, ἂν καὶ δὲν ἐφθάσατε ἀκόμη καθ' ὅλα τοὺς προγόνους μας, προσπαθεῖτε μ' ὅλον τοῦτον ἀναφανῆτε ἄξιοι ἐκείνων ἀπόγονοι! Ἄλλὰ μεταξὺ ἡμῶν καὶ ἡ πλέον καλοαναθρεμμένη εἰς τὴν πόλιν μας κἀν, μὲ μικρὰν ἐξαίρεσιν, δὲν δύναται οὔτε εἰς τὴν ἀπλουστάτην ἐρώτησιν ν' ἀποκριθῆ, ὡς εἰς ποῖον μέρος τοῦ κόσμου π. χ. κεῖται ἡ Σμύρνη, ἢ ποία ἡ διαφορὰ μεταξὺ Γραμματικῆς καὶ Γεωγραφίας, ἐνῶ ἐκ τοῦ ἐναντίου ἡ ματαιοφροσύνη καὶ κενοδοξία κατήντησαν τὰ πρῶτα ἐλατήρια τῆς σφαίρας μας.

Τὸ σφάλμα δὲν εἶναι ἰδικόν μας· εἶναι κυρίως τῶν γονέων μας! Εἶναι ἡ ἔλλειψις τῶν διδασκάλων, καὶ ἡ γενικὴ ἀδιαφορία εἰς τὴν γυναικεῖαν ἐκπαίδευσιν. Πό

σον ἐπεθυμοῦσα νὰ ἦσαν εἰς τὴν πόλιν μας καὶ ἄλλοι ὁμοιοῖσου ἢ τοῦλάχιστον οἱ συμπολίται μας νὰ ἡσθάνοντο πόση ἀνάγκη εἶναι τὸ νὰ παιδεύωνται αἱ γυναῖκες· διότι εἶναι ἀξιολύπητον τῶντι εἰς ἔθνος τοσοῦτον περίφημον τὸ πάλαι ν' ἀμελῆται ἢ ἐκπαίδευσίς μας τὴν σήμερον. Καὶ αἱ ἰδικαίσου εἰς τοῦτο προσπάθειαι, κύριε, εἶναι ἐπ' ἀληθείας παντὸς ἐπαίνου ἀνώτεραι. Τὸ νὰ περιορίζωνται αἱ γνώσεις εἰς τὸ ἐν φύλον μόνον, ἐγνώσθη πλ' οὐ ἀρκετὰ ἀπὸ ὅλους ὅτι ὀλίγον συντείνει εἰς τὴν βελτίωσιν τῶν κοινωνιῶν· καὶ τὸ ἔθνος μας πρὸ πάντων τότε μόνον θέλει δυνηθῆν νὰ φθάσῃ εἰς τὸν πρῶτον βαθμὸν του καὶ ν' ἀμιλλᾶται μὲ τὰ νῦν σοφὰ ἔθνη, ὅταν ἡ σοφία διαδοθῇ ἐπίσης καὶ εἰς τὰς γυναῖκας, ὡς καὶ εἰς τοὺς ἄνδρας. Οἱ Ἕλληνες οἵτινες ἐκαυχῆθησαν, καὶ δικαίως, ὅτι ὑπῆρξαν διδάσκαλοι τῶν ἄλλων, δὲν θέλουν ὑπομείνει βέβαια, εἰς τοὺς ἐσχάτους τούτους χρόνους νὰ φέρωσιν ἔλεγγον κατὰ τοῦτο εἰς τὴν πατρίδα των. Ἡ Σμύρνη ἄς ἀναδείξῃ πρώτη ὅτι τῶντι εἶναι μήτηρ τοῦ Ὀμήρου, καὶ τοσοῦτων ἄλλων ἐνδόξων ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν, οἵτινες καθωράϊσαν ἄλλοτε τὸ ἔδαφός της. Πόσην τιμὴν δίδει εἰς τὴν πόλιν μας ἡ ἀξιότιμος Ἡρωΐνη τοῦ περιοδικοῦ σου!

Δὲν δύναμαι νὰ σοὶ παραστήσω ἐπ' ἀληθείας, φίλε, πόσην ἡδονὴν μ' ἐπροξένησε καὶ ὁποῖαν χαρὰν μὲ ἐνέπλησεν ἡ θελκτικὴ αὐτῆς ἀπάντησις εἰς τὴν ἐπιστολήν σου, ἐνόσω μάλιστα ὀλιγώτερον ἐπρόσμενα τοιαύτην νεάνιδα εἰς τὴν πόλιν μας. Δὲν θέλει νὰ τὴν ὀνομάσῃ ποιήτριαν, καὶ μὲ δίκαιον, διότι ἐγὼ, εἰς τὴν ἐποχὴν μας καὶ ἔχουσα ὑπ' ὄψιν τὰς τοσαύτας δυσκολίας ὅσας ἡ γυναικεία ἐκπαίδευσίς ἀπαντᾷ μεταξύμας, ἤθελα τὴν ὀνομάσει κατὰ παράνω ἀπὸ ποιήτριαν. Πόσον μὲ ἐθελξεν ἡ φυσικὴ ἀπλότης καὶ ἀφέλεια τοῦ ὕφους της, ἀπὸ τὰ ὁποῖα μαρτυρεῖται καὶ ἡ φυσικὴ ἀγαθότης τῆς ψυχῆς της. Αἱ συγκρίσεις αὐτῆς εἰς τοὺς ἀρμονικωτάτους λόγους σου εἶναι ἀξιόλογοι, ὅτε μάλιστα τοὺς ὁμοιάζει " μ' ἐλπίδα φθάνουσαν εἰς τὸ πέρας της, ἢ ὡς τὸ να-

νούρισμα εἰς τὰς ἀκοὰς τῶν παιδίων. " Ἀλλὰ πρὸ πάντων ἔσυρε τὴν προσοχὴν καὶ τὸν θαυμασμόν μου ὅταν ἶδα μεταξὺ τοῦ φύλου μου εἰς τὴν Σμύρνην τοσοῦτον ἀξιότιμον ὑποκείμενον, κεκοσμημένον μὲ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς σοφίας τὰ κειμήλια. Εἶχες δίκαιον νὰ εἴπῃς ὅτι ἤθελε φέρει νέαν ἐποχὴν εἰς τὴν Σμύρνην, διότι εἶναι ἡ πρώτη τὴν ὁποίαν ἐγνώρισα, ἂν καὶ ὄχι προσωπικῶς, μεταξὺ τῶν γυναικῶν μας, καὶ ἡ πρώτη ἣτις ἔρριψε τὸ καλὸν θεμέλιον εἰς τὴν πόλιν μας, τὸ ὁποῖον θέλει μένει στερεὸν πάντοτε, διότι εἶναι κτισμένον εἰς τὴν πέτραν συγχρόνως τῆς σοφίας καὶ ἀρετῆς, καὶ θέλει χρησιμεύσειν εἰς τὰς ὅσας ἐκ τῶν λοιπῶν φιλοτιμηθῶσι νὰ ἐποικοδομήσωσιν εἰς αὐτό.

Πόσον εὐάρεστον καὶ ἠδονικὸν ἤθελεν εἶσθαι τῶντι, ἂν τὰ ὠραῖα ταῦτα πλάσματα, εἰς τὰ ὁποῖα ἡ φύσις τοσοῦτον ἀφθόνως ἐπεδαψίλευσε τὰ θέλητρά της, ἤθελεν προσπαθεῖν, διὰ τῆς καλλιεργείας τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ψυχῆς, νὰ καταστένωνται ἄξια τοῦ χαρακτῆρος καὶ τῆς μορφῆς των, ἐνῶ τὴν σήμερον, ἐξ ἐναντίας, μ' ἐντροπήν μας θέλομεν τὸ ὁμολογήσειν, ὅλη μας ἡ σπουδὴ δίδεται κατὰ κόρον μόνον καὶ μόνον εἰς τὸ νὰ κοσμῶμεν τὸ ἐξωτερικὸν τοῦ προσώπου μας, καὶ ν' ἀμιλλώμεθα ποῖα νὰ ὑπερτερήσῃ τὴν ἄλλην κατὰ τὴν πολυτέλειαν τοῦ ἱματισμοῦ καὶ τοὺς λοιποὺς καλλωπισμοὺς τοῦ σώματος! Εἶμαι μακρὰν βέβαια τῆς ἰδέας ὅτι ἡ γυνὴ δὲν πρέπει νὰ στολίζῃ τὸ σῶμα της, καθ' ὅσον συγχωροῦν τὰ ὅρια τῆς σωφροσύνης, διότι εἶναι πλασμένη ὥστε νὰ θέλῃ, καὶ ποτὲ βέβαια δὲν ἤθελε στέρξει νὰ παραμελῇ τὴν φυσικὴν της καλλονὴν. Ἀλλὰ πόσον θελκτικώτερα κατεστένετο ἂν μὲ μέτριον στολισμὸν τοῦ σώματος κατεγίνετο μᾶλλον νὰ καλλιεργῇ τὸν νοῦν της καὶ νὰ στολίζεται μὲ τὴν σοφίαν καὶ τὴν ἀρετὴν, τὸν ἀληθῆ κόσμον τῶν γυναικῶν, ἐνῶ ἄλλως δὲν εἶναι εἰμὴ "ἄγαλμα πολυτελῶς κεκοσμημένον." Ἀ Ἕλληνίδες μάλιστα, αἵτινες παρεκτὸς τῆς σωματικῆς ὠραιότητος καὶ καλλονῆς, εἶναι στολισμέναι ἂ

κόμη καὶ μ' ἄλλα πολλὰ ἀξιόλογα τοῦ νοῦς προτερήματα, μὲ εὐφυΐαν καὶ ἀγχινοίαν, μὲ ἔμφυτον εὐγλωττίαν καὶ ἐπιτηδειότητα εἰς πᾶν τι, ἂν θελήσωσι νὰ καταγίνωνται εἰς τὴν πνευματικὴν τῶν καλλιέργειαν, θέλουν κατασταθῆν μετ' ὀλίγον τὸ παράδειγμα τῶν ἄλλων ἔθνῶν. Ἀλλὰ πόσον μακρὰν εἴμεθα ἀπὸ τοῦτο ἀκόμη! Ἐκεῖνοι ἔχουν ἀξιόλογα σχολεῖα, ἔχουν διδασκάλους, καὶ τὸ παντὸς ἀνώτερον καὶ γυναῖκες καὶ ἄνδρες ἔχουν μέγαν ζῆλον εἰς τὰς μαθήσεις· ἀλλ' εἰς ἡμᾶς, τὰ σχολεῖά μας εἶναι (εἰς τὰ μέρη μας κἂν) καὶ θὰ ἦναι ἴσως ἀκόμη, κατ' ὄνομα μόνον σχολεῖα· οἱ διδάσκαλοί μας δὲν ἐγκαρδιόνονται εἰς τὸ ἐπάγγελμά των, καὶ ἀντὶ νὰ πληθύνωνται, ὀλιγοστεύουσιν, καὶ, ὅσον διὰ τὸν εἰς τὴν μάθησιν ζῆλόν μας, αἱ συμπολίτριά μας οὔτε εὐαρεστοῦνται κἂν ν' ἀναφέρωσι περὶ παιδείας, καὶ ἐνῶ ἡ Ἑλλάς, ὡς ἴδα ὀφθαλμοφανῶς, δύναται νὰ καυχηθῆ τώρα διὰ ἀξίας θυγατέρας της, αἱ Σμυρναῖται (μὲ μικρὰν ἐξαιρέσιν) ὡς καὶ τὸ ἀναγινώσκειν καὶ γράφειν κρίνουν περιττά. Οἱ δὲ γονεῖς (τῶν ὁποίων τὸ παράδειγμα μιμοῦνται καὶ αἱ θυγατέρες των) καταγίνονται μᾶλλον διὰ νὰ συνάξωσι χρηματικὴν προῖκα δι' αὐτάς, καὶ ἐνῶ γνωρίζουν ὅτι ἡ τοῦ νοῦς εἶναι καὶ ἀξιολογωτέρα καὶ πολυτιμωτέρα. Ἐν γένει δ' ἡ ἀνωτέρα ἐκπαίδευσις διὰ τὰς νῆας κρίνεται ἄχρηστος, καὶ ὅτι ὁ δαπανώμενος καιρὸς των εἰς τὸ σχολεῖον εἰς μάτην χάνεται. Πόσον ὁμως καὶ οἱ γονεῖς ἀμαρτάνουν παραμελοῦντες τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν θυγατέρων των, καθὼς καὶ αἱ νέαι αἰσινες ἀδιαφοροῦν τὴν βελτίωσίν των κατὰ τὴν εὐτυχῆ ἐποχὴν μας ταύτην!! Ἄν ὄχι ἄλλο, τουλάχιστον ἔπρεπε νὰ μᾶς φέρῃ εἰς αἴσθησιν τὸ ὄνειδος τῶν ξένων ὅτι αἱ σημεριναὶ τῆς Ἑλλάδος θυγατέρες ὁμοιάζουν μὲ γῆν εὐκαρπον μὲν, πλὴν ἀκαλλιέργητον καὶ γεμάτην ἀκόμη ἀπὸ τριβόλους καὶ ἀκάνθας. Καὶ οἱ ἰδιχοῖ σου εἰς τοῦτο ἀγῶνες, κύριε, μὴν ἀμφιβάλλῃς ὅτι θέλουν στεφθῆν ἀπὸ τὰς ἐπερχομένας γεννεάς! Τὸ ὀλίγον τοῦ χρόνου δὲν μὲ συγχωρεῖ νὰ ἐπεκτανθῶ εἰς τὸ ἀντι-

κείμενόν μου ἔσον θέλω. Πλήν ἄλλοτε σέ ὑπόσχομαι
 νὰ ἐκπληρώσω καλλιώτερα τὴν ἐπιθυμίαν σου, ἀπὸ τὸν
 αὐτὸν ὀρμωμένη σκοπὸν τῆς κοινῆς ὠφελείας.

Μένω δὲ μ' ὅλον τὸ ἀνῆκον σέβας, κ τ λ.

A. N.

ΠΟΙΗΣΕΙΣ.

Η ΜΗΤΗΡ ΚΑΙ Η ΘΥΓΑΤΗΡ.

(Ἐν αἰθεῖ διαλόγ. ποιηθ. κατὰ Ιούλιον μῆνα, εἰς Κουγλουτζάν.)

ΜΗΤΗΡ.

(Πορευομένη μετὰ τῆς θυγατρὸς τῆς εἰς τὸν κῆπον).

ὦ τί χαρμόσυνος αὐγή! Δρόσος παντοῦ μεγάλη!
 Τὸ καρδερῖνι κελαδεῖ, τὸ ἀηδὸνι ψάλλει.
 Ἄνθη παντοῦ εὐόκοσμα ς' τὰ ὄρη ς' τὰς κοιλάδας,
 Τὸ θέρος τὸν χιτῶνά του ρίχνει ς' τὰς πεδιάδας!
 Ὁ ζέφυρος γλυκοφυσῶ, τὰ φύλλα ψιθυρίζουν,
 Καὶ τὰ ῥυάκια τερπνῶς τρέχοντα μυρμυρίζουν.
 Ἡ θάλασσα γαλήνιος ὁμοιάζει τὸ κρυστάλλι.
 ὦ τί ὠραῖα! Τί λαμπρὰ τῆς φύσεως τὰ κάλλη!
 Τὸ πᾶν κοιμᾶται ἤσυχα! ὅλοι ἐξαπλωμένοι
 Κοίτονται εἰς τὰς κλῖνας των, γλυκὰ ἀναπαυμένοι.
 Μόνη ἐσὺ θυγάτριον, τί ἔπαθες; -Εἶπέ μου;
 Δὲν σ' ἐνθυμοῦμαι τὴν αὐγὴν νὰ ἐξυπνᾷς ποτέ μου.

ΘΥΓΑΤΗΡ.

Ἄ! Μῆτέρ μου, μὴν ἐρωτῶς, τί ἔπαθα νὰ μάθης
 Ἐχεις φιλόμουσον ψυχὴν, φοβοῦμαι μὴ συμπάθης.
 Ἄπόψε ἐνῶ κοίτουμουν γλυκὰ ἀναπαυμένη,
 Εἰς τὰ βάθειά μεσάνυκτα ς' τὸν δεῦτερον δομένη,
 Μ' ἐφάνη ὅτι ἔβλεπα, μῆτερ, εἰς τ' ὄνειρόν μου,
 Μ' ἐφάνη ναί, ἀληθινὰ, ἐν φάντασμα ἔμπρός μου,
 Καὶ μ' ἔλεγε μὲ γελαστόν τὸ πρόσωπον καὶ στόμα,
 " Ἀκόμη εἰς τὸ στρῶμα;